

sarkú, téglalap alakú sír feltárta a mai járósinttől kb. 100–110 cm-re jelentkezett, a sárga löszös altalajtól alig elütő világosbarna betöltéssel. A viszonylag alacsony termetű, vékony testalkatú halottat fejjel K-nek, lábbal Ny-nak, háton nyújtva temették el. Bolygatás érte a koponyát, a bal alkarcsonatot és a lábszárakat. A koponya felső része megsérült, de az állkapocs felőli alsó rész eredeti helyén maradt meg. A koponya a jobb váll felé eldőlt, előrebillent, valószínűleg temetéskor párnát helyeztek a feje alá. A karok nem szorosan a test mellett, hanem kicsit trapéz alakban, a könyék magasságában mintegy 10 cm-re a bordáktól eltávolodva helyezkedtek el. A jobb alkart a mellkason keresztben, a bal váll irányába felhajlították, a csuklóján bronz karkötő volt. A bal alkar másodlagos helyzetben, a jobb felkar környékén került elő, de a bal kézfej eredeti helyzetében, az alhasi tájékon feküdt, gyűrűs vagy kisujján két bronz karikagyűrűvel. Kérdéses, hogy mi okozhatta azt, hogy a felkarcsontok a sírfenéken fekvő bordáknál jóval magasabban voltak. A jobb combcsont még eredeti helyzetében, a bal már törötten és részben bolygatott állapotban került elő. A láb alsó részét erős bolygatás érte, a lábfejek és lábszár-csontok nem kerültek elő, de erről a részről származik a bejelentő által a Helytörténeti Gyűjteménybe bevitt mázas korsó és az utólag átadott kis szürke tál is.

A mellékletek, elsősorban a mázas korsó és a nyitott bronz karperec, a sírt a 4. sz. második felére keltezik. A temetkezési rítus és a mellékletek kivitelezése, minősége is megegyezik a korban szokványossal, ezért valószínűsíthető, hogy egyszerű, földsíros temetkezés került napvilágra, ami habár bolygatott, mégis teljesnek tekinthető.

Az előkerült leletegyüttes jelentőségét az adja, hogy új adatokkal szolgál Dombóvár késő római kori történetéhez, valamint segít pontosítani korábbi kutatási adatokat. Feltételezhető, hogy az eddig csak „VII. utca” lelőhelyként rögzített, 1970-ben előkerült téglasír az utca É-i – lelőhelyünkhöz közelebbi – részén lehetett. Az eddig ismert sírcsoportok alapján feltételezett, nagyjából K–Ny irányú, római kori út vonala, amely az I. sz. téglagyártól indulva, a Kölcsey utcán át eddig a VII. utcáig volt követhető, most kiegészíthető egy rövid szakasszal: a Köztemető területén É felé fordulva követi a Kapos vonalát.

BORUZS KATALIN – SZABÓ GÉZA

125. Döge, Gurítódomb
(Fényeslitke, Ereszvény-dűlő)
(KÖH 61372)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Szk
2010. február 17. és április 21. között megelőző feltárást végeztünk Döge területén, Fényeslitke–Komoró határában, ahol Ipari Parkot kívántak létesíteni. A tervezett 1,5 ha-os közel 4 m mély záportározó az egykori vasúti gurítódomb helyén létesül. A feltárt 259 objektumból mintegy 245 kora bronzkorinak (Szaniszló-csoport) bi-

zonyult, míg a maradék szkíta kori volt. A leletanyagból kiemelkedik két, csontból készült balta, valamint néhány közel ép edény.

Ennél is érdekesebbnek bizonyult azonban az a nagyméretű védműrendszer, melynek jelentős részét sikerült feltárnunk. A terület közepén egy hatalmas (külső átmérője kb. 110 m), félkör alakú árok került elő, melynek Ny-i oldalán a bejáratot is sikerült megfigyelni. É-i és D-i szélén egy-egy Ny–K irányú árok helyezkedett el, melyek mintegy 80 m hosszan keresztelték az ásatás területét. Egy másik – bejáróval is ellátott árok – a félkör alakú árok belsejében került elő, s becsatlakozott abba. Az árkok igen mélyek és szélesek voltak; 160 cm körül volt a legkisebb mélység, de néhol a 220–230 cm-t is elérték. Átlagos szélességük 5 m körül volt, de a legszélesebb részen a 10 m-t is elérte. Néhány – szintén kora bronzkori – kút is előkerült, melyek leletanyagban igen gazdagnak bizonyultak.

JAKAB ATTILA

126. Dömsöd, Zöldhegyi-dűlő
(KÖH 74031, 74033)

(Pest megye) B, V, Ró, Kö

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli időben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálgódn, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Dömsödon két, korábban ismeretlen lelőhelyet azonosítottunk, ezek között a Duna-parton elhelyezkedő, nagy kiterjedésű, intenzív, több korszakon át lakott lelőhelyet érdemes megemlíteni (Zöldhegyi-dűlő I.).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

127. Drávaszerdahely, Belső-Szilas
(KÖH 75227)

(Baranya megye) B

2010. szeptember 16–17-én elvégeztük a Horvát Transzít gázvezeték építéséhez kapcsolódóan a HT-180 jelű régészeti lelőhelyen végzett földmunkák megfigyelését.

A humuszréteg gépi eltávolítása során egyértelműen elkülöníthető régészeti objektumot nem azonosítottunk, egy erősen tégl- és kerámia törmelékes réteg miatt azonban a további munkavégzést a nyomvonal 194+420–194+470 km-szelvényei között leállítottuk. A gázvezeték nyomvonalában 226 m²-nyi nyesett területből 171 m² bizonyult régészeti szempontból pozitívnak.

A bontást a téglatörmelékes rétegben kezdtük egy szondázó keresztirányú árokkal, de ennek metszetében sem lehetett objektumot azonosítani. A kerámia törmelékes felszín kézi nyesése után egy gödör és benne egy bronzkori urna in situ jelentkezett. A nyomvonalra merőlegesen húzott még két árokban 30–40 cm mélyen

jelentkezett a sárga, növényi maradványokkal kevert geológiai réteg, újabb régészeti objektumot nem figyeltünk meg.

Feltételezésünk szerint a terület ezen részét a közelmúltban építési törmelékkel vegyes földdel töltötték fel, de a tereprendezés során régészeti objektumokat is bolygathattak, így kerülhetett a törmelékes rétegbe bronzkori leletanyag. Annak eldöntésére, hogy az itt talált urna magányos temetkezés-e, vagy egy temető része, ill. hogy a területen lokalizálható-e hozzá tartozó település, egy nagyobb felületű feltárássra lenne szükség.

Munkatársak: Orbán Gábor, Vadas Livia régész-technikusok.

LIGNER JÁCINT

128. Dunafalva, Barkás (KÖH 69487)

(Bács-Kiskun megye) I

A HT-51 jelű lelőhely Dunafalva K-i határában, a Vári-dűlő határrészben, a Sütő-tanyától 750 m-re ÉK-re helyezkedik el, egy K-Ny-i irányú földháton. A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai 2010. május 26-án végezték el a lelőhelynek a Magyar-Horvát gázvezeték nyomvonalát érintett szakaszán a megelőző feltárást. A lehumuszolt 299 m²-ből 99 m² volt régészeti objektumokkal fedett. A sárga agyagos altalajon 3 cölöphelyet találtunk, korhatározó leletanyag egyikből sem került elő.

A leletek az elsődleges feldolgozásukat követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Benedek András régész, Pópity Richárd, Szabó Dénes technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

129. Dunafalva, Vári-dűlő (KÖH 73597)

(Bács-Kiskun megye) Á, I

A HT-149 jelű lelőhely Dunafalva külterületén, a falutól 3,7 km-re ÉK-re, a Duna holtágától 1 km-re D-re, az ÉK-DNy irányú töltésúttól 200 m-re K-re, egy ÉNy-DK irányú kiemelkedésen található, a Magyar-Horvát gázvezeték 124+250 és 124+350 km-szelvényei között. A lelőhely régészeti megfigyelés során került elő, 100 m hosszú szakasza esett az 5 m széles nyomvonalba. A szelvény két oldalán lévő magas búza miatt a lelőhely kiterjedését nem tudtuk lehatárolni.

A megfigyelés során előkerült temetkezésein kívül a 2010. június 9-10-én végzett megelőző feltáráson 3 régészeti objektumot tártunk fel. Előkerült egy kisméretű, kerek, faszenes égett folt, valamint egy rövid árokszakasz, melynek csak a lekerekített végződése nyúlt bele a szelvénybe és egy kisméretű ovális gödör. A lelőhely legjelentősebb objektuma a kiemelkedés K-i oldalában található Ny-K tájolású bolygatlan sír, melyben egy

háton fekvő, nyújtott testhelyzetű, rossz megtartású gyermekváz feküdt. A sír foltja nem rajzolódott ki, a humuszosítás során a kotró kanala a koponya tetejét megsértette. A koponya bal oldalán egy apró, nyitott végű bronzhuzal fülbevaló került elő, a medence jobb oldalán pedig egy töredékes, enyhén ívelt vaspánt, mely talán koporsókapocs lehetett. A sír tájolása és a leletek alapján Árpád-korra keltezhető. A temetkezés a szelvény közepén helyezkedett el, a környezetében több sírt nem találtunk.

A leletanyag az elsődleges feldolgozást követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Bárdos Nándor, Németh Dániel, Szabados György technikusok.

HERENDI ORSOLYA

130. Dunaföldvár, Felső-rév (KÖH 71913)

(Tolna megye) B, Ró, A

2010. április 19. és május 7. között elvégeztük a próbafeltárást a lelőhelyen, a 0109 hrsz.-ú ingatlanon, 2808 m²-en. Dunaföldvártól É-ra, a tervezett bioetanol üzem területén a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai a 2009. november 2-án végzett terepbejárásán őskorra és római korra tehető lelőhelyet valószínűsítettek a Nagykarcsonyi-vízfolyás É-i partján, egy É-ról D-re lejtő domb oldalában, mintegy 7000 m²-en.

A próbaátás során az eredetileg lelőhelyként körülhatárolt területen hosszirányban 4 keskeny kutatóárkot nyitottunk. Objektumok csak ezek ÉNy-i vége felé, a dombtetőn, ill. annak közelében voltak. A pozitív kutatóárkokat a dombtető felé, az eredetileg kitérített területen túlra is meghosszabbíthattuk, és egy ezektől elkülönült szondát is nyithattunk a domb legmagasabb pontján. A valódi lelőhely a dombtetőn található, nagyjából 12 000 m²-re terjedhet ki, folytatása az ugyanezen a dombháton elhelyezkedő, É-ra levő szomszédos telekre is kiterjed. Az eddigi eredmények alapján a jellege szórt, de az objektumok a teljes terület átlagában a 20 m-es távknél sűrűbben jelentkeztek. A területen bronzkori, római kori és késő avar kori telepjelenségeket regisztráltunk.

A szondaárkok 2808 m²-es összterületén 70 objektum került elő: gödrök, kemencék és árkok, ill. a szondák által részlegesen érintett épületrészletek voltak. A legnagyobb és legmélyebb objektumok az árkok, a legösszetettebb objektum egy öt darab rostélyos edényégető kemencét és egy sütőkemencét magába foglaló kemencebokr.

Az objektumok leletanyaga viszonylag kevés, főleg kerámiából és állatcsontból áll. Szórványlelet alig került elő, a kemencék egyrétegűek és rosszul kiégetettek, mindez mindegyik korszaknál a rövid életű megtelepedésre utal.